

Plăcerea cu care lucrează artistul este însăși inima artei sale.
Constantin Brâncuși

Poezie

Andrei Codrescu
Adrian Sângeorzan
Anca Stuparu

Eseu

Oana Băluică
Mihai Ene
Cătălin Ghiță
Gabriel Hasmațuchi
Dan Ionescu
Xenia Negrea
Dodo Niță
Ion Parhon

Proză

Carmen Firan

Lucian-Florin Rogneanu
Gabriela Rusu-Păsărin
Marie-Jeanne Vasiloiu

Florea
FIRAN

Alina Diaconu

Prozatoare, eseistă, jurnalistă, autoarea a unor importante romane dintre care o parte au fost traduse în ultimii ani și în română, Alina Diaconu trăiește din 1959 în Argentina, la Buenos Aires, unde a emigrat cu familia sa. Drama ei este comună cu a multor intelectuali din Est care au fost obligați să se rupă de țara natală în căutarea libertății și cu speranța într-o lume mai bună. Numărul intelectualilor care au luat drumul exilului după 1945, odată cu instaurarea regimului comunist, este impresionant și recuperarea lor în cultura de origine devine o datorie morală. Deși au trecut aproape trei decenii de la evenimentele din '89, ca mulți alți scriitori români care au luat drumul exilului și Alina Diaconu este puțin cunoscută în spațiul cultural original, chiar dacă în țara de adopție este considerată o prozatoare de succes, romanul său *Penultima călătorie* fiind declarat cel mai bun roman argentinian al anului 1989 distins cu „Meridianul de Argint”. O carte dedicată celor siliți de destin să trăiască cu dramatism departe de universul copilăriei. La capătul drumului, Alina Diaconu constată

cu amărăciune că „nu există Rai, ci numai diferite trepte ale Iadului”. Critica literară argentiniană îl consideră un „roman gândit și realizat magistral” (*La Prensa*), „o carte viguroasă și dură ca un film teribil” (*Nuevo sur*), „o proză diafană și multicoloră, cristalină, învăluitoare ca un cântec lent” (*El Cronista*).

Din documentarul pe care autoarea a avut amabilitatea să ni-l trimită, am putut realiza un profil de creator care poate atrage atenția pentru includerea în dicționare, antologii și exegeze românești. Cel mai relevant în acest sens este prologul la romanul *Penultima călătorie*, intitulat sugestiv *Autogeografie*.

Alina Diaconu s-a născut la 17 august 1945 în București, într-o familie de intelectuali unde se vorbea franceză, se cânta la pian și se întâlneau frecvent cunoscuți pictori români. Bunicul său fusese inginer, iar străbunicul doctor. Tatăl, Aurel Vladimir Diaconu, avocat și critic de artă, deținea o impresionantă colecție de peste o sută de lucrări semnate de importanți pictori români (Petrașcu, Grigorescu, Pallady, Ciucurencu, Iser, Tonitza, Ressu etc.).

Continuare în p. 2

Gabriel Coșoveanu – <i>Adaptarea și abandonul – frați vitregi</i>	p. 4
Adrian Cioroianu – <i>Femeia, ultimul continent nedescoperit încă</i>	p. 6
Dumitru Radu Popescu – <i>Lucan și generalul Bucov</i>	p. 7
Ioan Lascu – <i>Salonul Cărții, Paris 2018</i>	p. 8
Constantin Cubleșan – <i>Eminescu ziarist politic</i>	p. 10
Dumitru Radu Popa – <i>Stephen Hawking, geniu al fizicii</i>	p. 13
Rodica Grigore – <i>Arta iubirii și arta literaturii</i>	p. 17

Festivalul
International
Shakespeare

ediția a XI-a

p. 5

Coenaculum,
de Florin Constantinescu

Sumar

- Florea Firan**, Alina Diaconu / pp. 1-3
Gabriel Coșoveanu, *Adaptarea și abandonul – frați vitregi* / pp. 5, 6
Florea Firan, *Festivalul Internațional Shakespeare* / p. 6
Adrian Cioroianu, *Femeia, ultimul continent nedescoperit încă* / pp. 7, 9
Dumitru Radu Popescu, *Lucan și generalul Bucov* / p. 7
Ioan Lascu, *Salonul Cărții, Paris 2018* / p. 8
Mihai Ene, *Cagliostro* / p. 9
Constantin Cubleşan, *Eminescu, ziarist politic* / p. 10
Cătălin Ghiță, *O timidă soluție la frica omniprezentă* / p. 11
Oana Băluică, *O trilogie insolită* / p. 12
Andrei Codrescu, *Poeme: Epitaf pentru democrație; Sexul de-jour* / p. 12
Dumitru Radu Popa, *Stephen Hawking, geniu al fizicii* / p. 13
Adrian Sângeorzan, *Poem: Geografia lucrurilor* / p. 14
Red., *Cărți noi apărute la „Scrisul Românesc”* / p. 14
Carmen Firan, *Tulburări de adaptare* / p. 15
Anca Stuparu, *Poeme* / p. 16
Dan Ionescu, *Poetul, între astral și teluric* / p. 16
Rodica Grigore, *Arta iubirii și arta literaturii* / p. 17
Gabriela Rusu-Păsărin, *Dependența de frică* / p. 18
Xenia Negrea, *Un Sisif împlinit* / p. 19
Fl. Florescu, *Brâncuși și Modernitatea* / p. 19
Marie-Jeanne Vasiloiu, *77 de editoriale* / p. 20
Gabriel Hasmațuchi, *Între Thanatos și salvarea prin poezie* / pp. 20, 21
Dodo Niță, *Livre Paris 2018* / p. 21
Ion Parhon, *O memorabilă relevare a sinelui* / p. 22
Cl. Miloicovici, *Lansări de carte* / p. 23
Red., *Okeanos* / p. 23
Lucian-Florin Rogneanu, *Florin Constantinescu – Spații utopice* / p. 24

Continuare din p. 1

Alina Diaconu

In 1946 a publicat la Fundația Regală pentru Literatură și Artă monografia *Petrașcu*, și o perioadă a fost redactor-șef al revistei „L'Art dans la République Populaire Roumaine” difuzată în străinătate.

Obligat să scrie și să se înregistreze în curentul realismului socialist pe care îl detesta, a luat decizia de a părăsi țara, alegând Argentina, unde soția sa avea o soră. La plecarea din țară, pentru că nu a reușit să vândă colecția niciunui muzeu, a dăruit prietenilor care au venit să-și ia rămas-bun lucrările, invitându-i pe fiecare să-și aleagă câte un tablou. I-au rămas doar șase lucrări pe care a reușit să le ia cu el. Mama sa, Varinka Diaconu, studiasse Filosofia cu licența în Estetică avându-l ca profesor coordonator pe Tudor Vianu. Și-a dedicat viața legătoriei de cărți de artă, iar cu cele mai importante a organizat expoziții la Buenos Aires și Biblioteca Națională din Paris. În copilărie, Alina și mama sa au fost model pentru pictorii Petrașcu și Ciucurencu. Când avea 3 ani, Petrașcu i-a dăruit o gravură cu dedicația „Alinei, început de colecție, de la prietenul G. Petrașcu”. În 1947 Ciucurencu i-a făcut un portret, împreună cu mama sa și un iepure pe care Alina îl ține în brațe, iar Iser, în 1956, i-a realizat un portret-pastel, lucrări pe care le păstrează și astăzi.

Fire precoce, de la 4 ani Alina citea și scria în română, vorbea în franceză și cânta la pian; la recomandarea lui Florica Muzicescu, a studiat mai târziu cu remarcabilul muzician Theodor Bălan. La 10 ani compune versuri în română și franceză și începe să scrie un roman al cărui personaj principal era un călugăr ce-și trăia experiențele mistice la mănăstirea Sinaia, situată în partea de sus a orașului unde își petrece aproape toate vacanțele de vară.

În 1959 pleacă cu părinții în exil, împlinea 14 ani în drum spre Argentina, pe vapor. Despărțirea de ce i-a fost drag devine primul semn al dezrădăcinării. După o călătorie de două luni cu peripeții ajunge cu familia în Buenos Aires. Capitala nu i se părea deloc prietenoasă. Câteva luni nu a vorbit cu nimeni, răspundea doar cu două cuvinte, „no entiendo” (nu înțeleg). Acomodarea a început odată cu înscrierea la Colegiul Mallinckrodt din Buenos Aires unde și-a susținut bacalaureatul după care a urmat studii universitare. În această perioadă scrie în franceză poeme, piese de teatru, și ține în jurnal „noctura”, în care își povestește visele și începe un roman, *La plainte des choux*, la care nu va mai reveni. Începe să colaboreze la presa argentiniană, devine editorialistă la revista „Cultura” și publică în principalele periodice: „La Prensa”, „La Nación”, „Clarín”, „Perfil”, „La Gaceta”, „Vigencia”, „Vuelta Sudamericana”.

Alina Diaconu publică o serie de romane, toate în limba spaniolă, parte din ele traduse apoi în engleză, franceză și română: *La Señora* (1975), *Buenas noches, profesor!* (1978), *Enamorada del muro* (1981), *Cama de Angeles* (1983), *Los ojos azules* (1986), *El penúltimo viaje* (1989), *Los devorados* (1992), *Una mujer secreta* (2002), →

Alina Diaconu și Jorge Luis Borges

Scrisul Românesc Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. Tomescu.
Serie nouă, din 2003,
întemeiată de Florea Firan

Editată de: Fundația – Revista
Scrisul Românesc

ISSN 1583-9125

Revista este înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:

FLOREA FIRAN

Secretar general de redacție:

GABRIEL COȘOVEANU

Colegiul redacțional:

ADRIAN CIOROIANU
ANDREI CODRESCU
EUGEN NEGRICI
NICOLAE PANEA
DUMITRU RADU POPA
DUMITRU RADU POPESCU
MONICA SPIRIDON
EMILIAN ȘTEFĂRȚĂ

Redactori:

MIHAI ENE
DAN IONESCU
ALEXANDRU OPRESCU
ION PARHON
LUCIAN-FLORIN ROGNEANU

Redactori asociați:

FLORENTINA ANGHEL
OANA BĂLUICĂ
MIHAI DUȚESCU
RĂZVAN HOTĂRANU
GABRIELA RUSU-PĂSĂRIN

Corectură:

CLAUDIA MILOICOVICI

Tehnoredactare computerizată:

GEORGIANA OPRESCU

Redacția și Administrația: Craiova,

Str. Constantin Brâncuși nr. 24

Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763

E-mail: scrisulromanesc@yahoo.com

Web: www.revistascrisulromanesc.ro

Cont: RO03BRDE170SV21564261700

BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției, adresa: Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scrisulromanesc@yahoo.com.

Responsabilitatea opiniilor exprimate
aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX Craiova,
str. Electroputere, nr. 21, tel. 0251 580431

Abonamente

la Scrisul Românesc

Abonați-vă la revista „Scrisul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita și la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.

Costul unui abonament anual cu taxe incluse este de 80 lei. Pentru abonații din străinătate este de 140 \$ sau de 125 €. Informații primiți la tel.: 0722.75.39.22; Fax. 0251.413.763

→ *Avatar* (2009); volumul de nuvele *¿Qué nos pasa, Nicolás?* (1995) și *Intimidaciones del Ser* (2005), volum de poezii și aforisme. În 1993 apare un volum de critică despre romanele sale intitulat *Utopías, ojos azules y bocas suicidas: la narrativa de Alina Diaconú*, alcătuit de Esther Gimbernat González și Cynthia Tompkins.

În Argentina devine una dintre cele mai importante scriitoare, declarată Cetățean de onoare a metropolei, în 2015 i se decernează Premiul Municipal Buenos Aires, un an mai târziu titlul de „Personalitate marcantă a culturii”, iar în 2017 Premiul „Mujeres Creativas”.

După terminarea studiilor universitare, Alina pleacă la Paris pentru doi ani (1973-'75) când îi cunoaște pe Eugen Ionescu și Emil Cioran, cu care leagă strânse prietenii ce îi vor marca viața și activitatea literară. Cu Cioran petrecea ore în șir în mansarda de pe rue de l'Odéon. „Era o făptură luminoasă, fericit să dialogheze. Era exercițiul său preferat. Detesta să vorbească de literatură și nu-l interesa să comenteze decât ceea ce era cotidian și în aparență

Alina Diaconu și Eugen Ionescu

banal: politica, starea în care se afla lumea, suferința omenească în toate fațetele sale (începând cu boala și terminând cu poveștile de dragoste și ură, cu prietenii, odiseele familiei).” Cărțile ei, înainte de a le trimite la tipar, erau citite de Cioran sau de Eugen Ionescu. Acesta din urmă i-a spus într-o împrejurare: „Literatura dumitale și a mea au ceva în comun – violența”... „Și asta a fost pentru mine decisiv”, afirmă Alina Diaconu. „Viața mea a fost fantastică pentru că am cunoscut oameni fantastici.” A fost perioada când l-a cunoscut și pe Jorge Luis Borges și s-a apropiat de scriitorul argentinian Ernesto Sábato pe care îl va evoca și într-un eseu publicat în „România literară” (nr. 15/1997) referindu-se la vizita acestuia la Emil Cioran. Sábato îl caracteriza pe Cioran ca „bărbat simpatic, mărunț și neliștit... nihilismul său nu i se potrivea. N-ar fi fost atât de tulburat de metafizică dacă ar fi scris ficțiune”, observație interesantă. Autoarea îi făcea cu același prilej o caracterizare lui Cioran: „Cred că noi toți, cei care l-am cunoscut pe Cioran, am putea fi de acord [cu ideile emise de Sábato]. Afabilitatea sa, exuberanța, râsul său nestăpănit, fervoarea vitală față de oameni și de întâmplările cotidiene păreau oarecum paradoxale la o ființă care n-avea încredere în nimic,

obsedată de ideea sinuciderii, și proclamând tragedia existenței ca pe o nenorocire endemică, de care numai Buda putuse scăpa”. În 1998 publică *Preguntas con Respuestas (Întrebări cu răspunsuri – interviuri cu Jorge Luis Borges, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Alberto Girri și Severo Sarduy)*, urmat de *Calidoscopio. Notas acerca del amor, el poder, el tiempo y otros espejismos (Caleidoscop. Note despre dragoste, putere, timp și alte iluzii)*.

În capitala Franței începe scrierea unui roman intitulat *La Señora*, pe care îl termină la revenirea în Buenos Aires, în 1975. Un roman de ficțiune, în care personajul trăiește o ruptură între realitate și lumea imaginară, insondabilă, cum susține autoarea. În acest roman, cât și în altele care au urmat, Alina Diaconu nu ocolește zonele politice, considerându-se produsul a două tipuri de autoritarism, dictatura proletariatului în România și diversele dictaturi militare argentinieni. Cândva mărturisese că formarea sa în Estul european a reprezentat „bagajul formalismului rusesc și al clasicilor francezi”. Cenzurarea romanului său *Buenas noches, profesor!* (1978), a determinat-o să se refugieze în metaforă și în echivocurile literaturii fantastice: „M-am fofilat în acel soi de universuri semionice cărmuite de legi proprii în care irealul pare mai verosimil decât realul” și astfel a putut să comunice în romanele sale care au urmat adevăruri despre vremurile dramatice pe care le-a trăit. Aceeași idee poate fi urmărită și în romanele *Enamorada del muro (Îndrăgostită de zid)*, 1981), *Cama de Angeles (Pat de îngeri)*, 1983) și *Los ojos azules (Ochii albaștri)*, 1986), acesta din urmă cu dedicația: „Lui Cioran și lui Ionescu, dascălii mei întru perplexitate”. Romanul a fost terminat la Iowa, în SUA, când a beneficiat de o bursă Fulbright. Este singura sa carte privind spațiul din Est și cuprinde multe întâmplări din România. În 1994 a fost distinsă cu premiul „American Romanian Academy of Arts And Sciences”.

În *El penúltimo viaje* (1989), considerat cel mai bun roman al său, dezvoltă o poveste tristă despre despărțire și deznădăcinare, abordează, cu îndrăzneală, viața din fosta Uniune Sovietică.

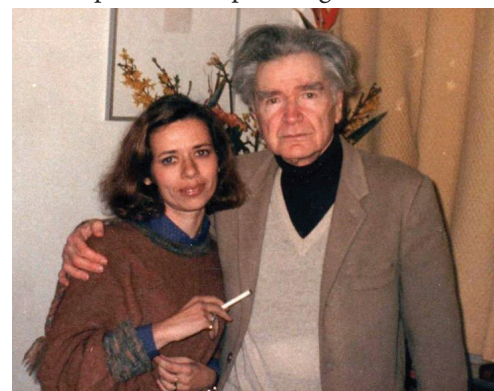
Al doilea roman, *Noapte bună, domnule profesor!* (tradus în limba română de Tudora Șandru Olteanu), scris în timpul Procesului militar, este cenzurat imediat după primirea Premiului Societății Argentinieni a Scriitorilor (1979).

De fapt, autoarea mărturisese cândva că a tins, în toate cărțile sale, spre „o concepție contravențională, de ruptură și de provocare”. *Noapte bună, domnule profesor!* este povestea plină de vervă a iubirii unui profesor, trecut de vârsta senectuții, pentru o fată mult mai tânără decât el. Romanul poate fi alăturat de *Adela* lui G. Ibrăileanu, dar are și multe conotații politice.

Se încheie cu pasajul: „În cele din urmă totul e real și totul e minciună și ori de câte ori vrei să ajungi la hotare te pomenești într-un deșert unde orizontul e tot mai departe pe măsură ce crezi că te apropii.” Romanul a stârnit mari polemici și scandaluri în Argentina și o perioadă a fost chiar interzis.

În 2009 îi apare *Ensayo General*, o carte publicată de Fundația Internațională Jorge Luis Borges, iar în 2014 o biografie *Buda* (Colecția „Bărbați și femei care au făcut istorie”, Ed. Agui-lar), urmate de o carte de aforisme, *Relámpagos – Máximas y Mínimas* (Galáctica Ediciones, 2016) și *Gritos y susurros – 30 años de argentinidad* (Moglia Ediciones, 2017), o selecție de articole publicate în presa argentiniană.

Alina Diaconu și Emil Cioran

În decembrie 1986 Alina Diaconu a revenit pentru prima dată în România de unde s-a întors cu un gust amar. Cu toate acestea, în mai multe rânduri, a mărturisit: „România o am în mine și formează parte din personalitatea mea, în tot ce eu voi scrie, voi face, în tot va fi România.” „Când vorbesc în română nu mă simt singură.” În 2009 și 2012 i s-a conferit, în semn de recunoaștere, Medalia și Diploma de Excelență „pentru răspândirea culturii și imaginea României în afara granițelor sale”.

După '89 Alina Diaconu a început să fie tradusă în românește: *Penultima călătorie* (trad. Mirela Petcu, Ed. Univers, 1994), *Noapte bună, domnule profesor!* (trad. Tudora Mehedinți, Ed. Cartea Românească, 1995), *Ochii albaștri* (trad. Mirela Petcu, Ed. Paralela 45), *Avatar* (2009), când a fost invitată și omagiată la Ambasada Argentinei din București și i s-a conferit distincții.

O voce puternică a emigrației românești, Alina Diaconu întregeste geografia literară a exilului cu grație și tenacitate, transcende drama personală și reușește să-și creeze un loc într-o cultură străină fără a abdica de la formația ei identitară. ■

Gabriel
COȘOVEANU

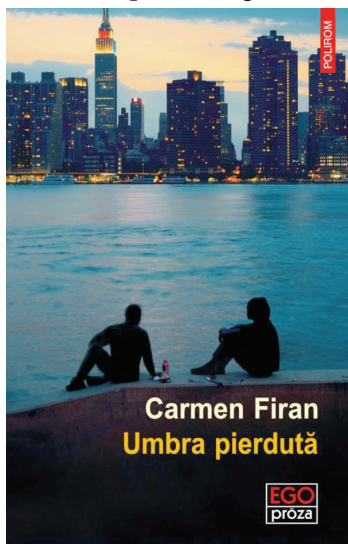
Adaptarea și abandonul – frați vitregi

Pe teme precum ratarea, culpa ontică sau timiditatea patogenă s-a scris teribil, la mijloc fiind, practic, aproximarea termenului *adaptare*. Existențialiști, onirici, psihanalisti, plus alte specii de *story-tellers* s-au raportat, uneori cu patos provenit din propriile existențe non-lineare, la respectivul termen. Parcă, totuși, din nicio altă parte în afară de aceea a artisticului nu se vede mai bine (citește: *mai dur*) crevasa dintre lăuntric și „traducerea” lui societală, dintre patimile eului creator și recunoașterea acestui tip de efort de către semenii consumeriști. Despre anatomia unei atari crevase este vorba în romanul lui Carmen Firan (*Umbra pierdută*, Polirom, 2018) – avem, aici, descris, drumul spre asimetria de cuplu, de mentalitate, de filosofie a vieții. Să le luăm pe rând, căci merită atenția noastră sporită, întrucât perspectiva povestitorului este una realistă, salubru detașată până la opțiunea pentru formula behavioristă. Totul e relatat cu mare precizie în privința detaliilor semnificative, incluzându-se impactul silabelor chipurile disparate, al absenței lor, al grimaselor, actelor ratate și al golurilor din suita actelor cotidiene menite să te mențină în lumină mereu favorabilă (că doar există manuale pentru asta, optimizate de urmașii coloniștilor cu doze consistente de *wishful thinking*).

Relația Fred-Mimi, consfințită matrimonial, începe cu dominația lui involuntară, în fond, pentru că tânăra balerină îi sorbea scriitorului cuvintele, convinsă că soarta a privilegiat-o, oferindu-i un bărbat educat, talentat, merit succesului care s-ar fi putut numi și Premiul Nobel, la o adică. Cum soțul, meduzat de *les affres du style*, nu dă marea lovitură, ba, mai mult, ancorează, *ad nauseam*, în anticamera aparent sleită, chiar „profitoare” (căci femeia aduce, aici, bani ultra-confortabili), a scrisului efectiv, consoarta, natură pragmatică, convertită de la scenă, în urma unui stupid accident, la *business*-ul lucrativ al vinderii cosmetice a tineretii, devine emanatoare de reproșuri. Repertorierea lor e simptomatică, ușor recognoscibilă: „Gata, ai de-acum birou, pune-te pe scris!”, „detest tipii pasivi”; el bâlțește nepermis și parazită, pe deasupra, pentru a da „o biată carte”; apoi, scrie „pentru păsări”, în vreme ce ea, printr-un *ghost writer*, propune, ca autobiografie a femeii de succes („învinșii sunt nesuferiți”, „eșecul e imoral” etc.), „o carte adevărată, simplă, cinstită. Pentru oameni”. Avalanșa de clișee avea

să-l rețeze, până la urmă, pe dezrădăcinatul Fred, mai ales după moartea mamei sale, nevizitată de el în România de cincisprezece ani, și atunci regăsită, dramatic, în stare de legumă.

Cât privește conflictul mentalităților, autoarea are la activ mai multe volume care explorează jocul de oglinzi între Europa și Lumea Nouă (printre ele: *Miracole mici și mijlocii*, *Detectorul de emoții*, *Valiza cu melci – un horoscop al emigrantului*), cu toate unghiurile de refracție posibile, de la metamorfozele ideologiei DWEM (Dead White European Male)

până la mitologia stabilizată a Americii în care totul e *great*, și această măreție ar trebui să fie, pasă-mi-te, atât premisa, cât și finalizarea unei caracterizări a lui *American Way*. Un loc privilegiat, ca pondere textuală, cel puțin, îi este rezervat accepțiunii *succesului*, și, practic, a elitelor de peste Ocean. Evident, orice imigrant instruit și, pe deasupra, creator, visează cu ochii deschiși să ajungă în top, mod de exorcizare a amintirilor prea puțin plăcute (pentru unii estici, de-a dreptul coșmarești) de dinaintea Căderii Zidului Berlinului. Cum

Fred are o potențială putere simbolică, iar Mimi ajunge la portanță financiară reală, cu pagini dedicate în influente reviste de modă, o parte din roman captează subtilitățile procesului de dezumanizare prin upgradarea socială. Verificăm, încă o dată, cum s-a restrâns funcțional „nobilul” termen: științele sociale de astăzi lucrează, de fapt, cu un concept al elitei care nu mai acoperă decât mecanica elementară a puterii, în sensul clar că elitele *decid*. Un relativism în creștere învâluie acest tip de gândire, esența umană încetând a mai fi percepută prin calități intrinseci, ci prin chestiuni de *imagine*, de efecte ale publicității. Starurile vin și pleacă, totul curge, *anything goes*, important este să prinzi valul, să fii, adică, mereu alert, cu antenele erecte etc. Pentru problematica sinelui neglijat în acest fel, există sistemul înfloritor al psihoterapeuților, gata oricând, pe sume direct proporționale cu snobismul din *high life*, să-ți dea somnifere, *painkillers* și antidepressive, pentru a te vindeca de anxietatea conștientizării faptului că alergi ca un apucat întors cu cheia. Relieful plin de colțuri ascuțite și tăioase al modei și editorilor este filmat fără filtre edulcorante, fără vreun menajament pentru candoarea inevitabilă, înduioșătoare a celui descins, în premieră, printre majestuoșii, nu-i așa, zgârie-nori.

Meditând puțin la radiografierea, deloc fastidioasă, a unui mod de viață, îți vine să

teoretizezi, în treacăt, pe marginea relației *cele primite-cele adăugate de tine*. Nu degeaba apare în titlu cuvântul *umbră*. Cele mai multe exerciții de ficționalitate ale lui Carmen Firan reprezintă, în fapt, tot atâtea meditații asupra condiției speciei. Sub privirea capabilă de a înregistra instantanee la o rezoluție (umană) mare se ascunde o minte înclinată natural spre reflecție, spre categorial, spre *universalii*, chit că imaginarea unui *plot* care să te prindă ține de orizontul fenomenologiei. Risipirea prin lume, numită acum *nomadism generalizat* și devenită obiect de studiu sub incidența fenomenelor de aculturație, deculturație și transculturație (*apud* Tzvetan Todorov), va constitui, pare-se, un motiv principal pentru regeometrizarea spirituală a planetei, aceasta antrenând două situații egal de grave. E posibil, chiar probabil, pe de o parte, ca transportul de pasiuni și „zestre” simbolică a tribului să însemne edificarea unor enclave cu valori specifice, zise patriotice, în fapt potențiale amorse ale fundamentalismului. Trezându-se peste scenariul acesta, oarecum catastrofist (deși câteva recente izbucniri motivate religioase, ori niște atentate la însemne naționale, cu urmări serioase, reprezintă fapte, nu speculații), am avea, pe de altă parte, suficiente argumente să vedem nomadismul postmodernist drept o cale, destul de dreaptă, spre ceea ce numea Constantin Noica *roirea galactică*. Călătorul sau transfugul, temător de canibalism, acum mai puțin de două secole, iar astăzi de *alteritate*, în general, se va acomoda cu toate „curiozitățile”, și, fie că-și va dori incluziunea într-o anumită cultură, fie că va nutri rezerve toată viața, mimând adaptarea, va dori, în cele din urmă, să cunoască și ce se află dincolo de nori. Fred va „afla” asta prin aruncarea, ca un zbor, de la etaj, tocmai când soția lui, relansată, cu mai multă răvnă, în afaceri, îi transmitea „veselă și autoritară pe robot: – Fred, vezi că s-ar putea ca reporterii și fotografiile să ajungă înaintea mea. Deschide-le și fii drăguț cu ei. Eu sunt în drum spre casă. În fața blocului umbra lui Fred era întinsă pe asfalt. O pasăre neagră i se așezase la picioare. Îl privea dintr-o parte, așa cum privesc păsările lumea.” Sunt chiar rândurile finale ale cărții despre învinși și cuceritori, despre abisurile sensibilității și articial ecleratele vârfuri ale gloriei, imposibile fără *media* teroriste pentru habitatul tău. Între sine și *codul* acceptat se poate deschide o falie cât Marele canion.

Oboseala codului, astfel ar putea fi calificată mișcarea antropologică și religioasă (ca să nu mai amintim implicațiile culturale, masive) care determină deschiderea spre experiențe ce angajează întreaga ființă până în pragul suportabilității. Și, totuși, chiar prosperitatea economică evidentă, crezută liman al tribulațiilor cuiva prin lume, nu poate stăpâni →

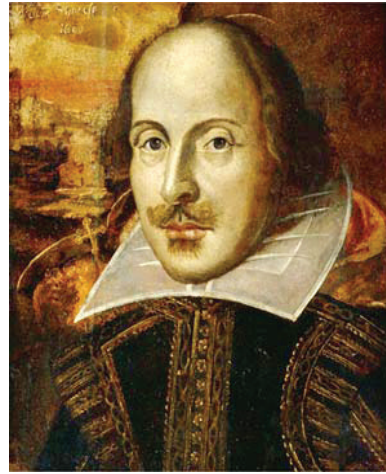
Florea FIRAN

Festivalul Internațional Shakespeare

Ediția a XI-a a Festivalul Internațional Shakespeare, manifestare artistică de anvergură inițiată și condusă de actorul Emil Boroghina, continuă drumul ascendent al ultimelor ediții și se desfășoară sub genericul „Planeta Shakespeare”, reunind pe același afiș spectacole de pe toate continentele lumii – Europa, Asia, Africa și Australia, America de Nord și America de Sud. Ediția din acest an va avea loc în perioada 23 aprilie – 6 mai, cele mai multe spectacole și activități culturale-științifice având loc la Teatrul Național „Marin Sorescu”, dar și pe scenele altor instituții artistice din Craiova, între care Teatrul pentru copii și tineret „Colibri”, Filarmonica „Oltenia”, Casa de cultură a studenților, Sala „Alexandru Buiă” a Universității din Craiova, dar și pe scene în aer liber – Teatrul de vară din Parcul „Nicolae Romanescu”, Piața „William Shakespeare”, Piața „Mihai Viteazul”, Piața „Frații Buzești”.

Spectatorii craioveni, iubitori de teatru, vor avea posibilitatea să aleagă spectacolele la care doresc să participe, acestea fiind susținute de importante trupe de teatru din România și de peste hotare. Festivalul va fi inaugurat cu spectacolul *Poveștile africane ale lui Shakespeare*

și *Parrabbola* și Compania Teatrulescu, regia Philip Parr; *Exceleanța sa, Richard III*, spectacol prezentat de Teatrul Clownii lui Shakespeare din Natal Rio Grande do Norte (Brazilia), regia Gabriel Villela; *A douăsprezecea noapte*, prezentat de Flute Theatre Company din Stratford upon Avon (Marea Britanie), regia Kelly Hunter; *Othello*, prezentat de Teatrul „Toni Bulandra” din Târgoviște, regia Suren Shahverdyan; *Hamlet*, spectacol prezentat de California Institute of Arts (SUA), regia Teresa Larkin; *Romeo și Julieta*, prezentat de Mokwa Repertory Company din Seul, regia Oh Tae Suk; *Macbeth*, spectacol prezentat de A. M. Productions din Cape Town (Africa de Sud), regia Fred Abrahamse; *Macbeth*, prezentat de Teatrul „Regina Maria” din Oradea, regia Gavriil Pinte; *Visul unei nopți de vară*, prezentat de Worcester Repertory Theatre din Worcester (Marea Britanie), regia Ben Humphrey; *Măsură pentru măsură*, prezentat de Teatrul Pușkin din Moscova în colaborare cu Compania Cheek by Jowl din Londra, regia Declan Donnellan; *Visul unei nopți de vară*, spectacol prezentat de Worcester Repertory Theatre din Worcester (Marea Britanie), regia Ben Humphrey; *Furtuna*, prezentat de Jijosha Yamanote Company din Tokyo, regia Masahiro Yasuda; *Nopțile ateniene (Timon din Atena și Visul unei nopți de vară)*, spectacol prezentat de Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova, regia Charles Chemin; *Mult zgomot pentru nimic*, prezentat de Teatrul Nottara din București, regia Diana Lupescu; *Othello – Remix*, prezentat de Q Brothers și Chicago Shakespeare Theater (SUA); *Regele Lear*, prezentat de Centrul Cultural „Reduta” din Brașov, regia Alina

Hiristea; *Furtuna*, prezentat de Teatrul Național din Nice, regia Irina Brook; *Ace și opiu*, spectacol în afara programului shakespearean, prezentat de Compania „Ex Machina” din Quebec (Canada), regia Robert Lepage etc.

Ca și la celelalte ediții, pe lângă spectacolele de teatru vor avea loc o serie de activități între care Sesiunea de shakespeareologie, care va reuni personalități cu preocupare în acest domeniu, din țară și din străinătate, conferințe internaționale Shakespeare, ateliere teatrale studențești de teatrologie, arta actorului, regie și scenografie, expoziții de carte, de postere, fotografie și artă plastică, de costume, lansări de carte, precum *Shakespeare – Opere complete* (vol. I-XI), ed. coord. de George Volceanov (Ed. Tracus Arte), *Shakespeare în România*, *Shakespeare în lume*, volum de comunicări (Ed. Muzeul Literaturii Române), *Festivalul Internațional Shakespeare*, edițiile I-X (DVD) etc.

George Banu, președinte de onoare al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru, invitat special la toate edițiile festivalului craiovean, va susține conferințele „Ariane Mnouchine – De la *Richard II*, *A douăsprezecea noapte* și *Henric IV* la *Macbeth*, Georgio Streheler – De la *Regele Lear* la *Furtuna*”, cu exemplificări, în dialog cu Guy Freixe, actor la Théâtre du Soleil, și „Shakespeare, la răscruce de timpuri și meridiane”, în dialog cu Adrian Mihalache.

Premiului Internațional Shakespeare va fi decernat de British Council Romania și Festivalul Internațional Shakespeare regizorului Krzysztof Warlikowski și scenografei Małgorzata Szcześniak, de asemenea va fi acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității din Craiova.

Și această ediție oferă o diversitate de manifestări artistice și cultural-științifice la care spectatorii vor avea posibilitatea participării după preferințe. ■

Scenă din spectacolul *Nopțile ateniene*

susținut de Teatrul Nou din Varșovia în regia lui Krzysztof Warlikowski. Dintre celelalte spectacole amintim: *Visul unei nopți de vară*, spectacol comunitar, prezentat de Festivalul Internațional Shakespeare, Compania britanică

sofisticați și auto-centrați, a existenței unei *conspirații* de anvergură, în fruntea căreia se poate situa, de ce nu, partenerul de viață, conspirație destinată anihilării unei particule, cu figură de electron liber confuz, care strică impresia generală de coerență a gesturilor unei națiuni a cărei doctrină de stat este, *tout court*, pragmatismul. Și unde înfloresc, scumpe, înclinații spre versanții *New Age*-ului, din plictis ori din aderență la ce se spune că e *șic*, nu importă motivația, drept care destui branșați deja la robinetul cu dolari încep să presimtă fericirea și nemurirea (predată, evident, de „experți” în așa ceva), să creadă în atingerea oricărei ținte din zece pași, în rețetele îmbogățirii peste noapte, ale combaterii stresului, culminând, cumva, cu fluturarea

posibilității de a mișca obiectele cu privirea.

Prin *Umbra pierdută*, Carmen Firan ne oferă un neliniștitor roman despre puterea *fricii*, bună conductoare de suicid, despre granițele concesiilor, în contextul dublei calibrări a sinelui, în găsirea căii proprii și a *oportunităților* (alt termen *magic* american) validabile social, dar mai ales economic. Vorbim și de un roman pentru mai multe vârste și sensibilități, aproape de rit pedagogic, pentru că e construit pe ideea de a demonta *iluziile* atât de toxice, uneori, izvorâte din senzația că o lume nouă, oriunde ar fi amplasată, te-ar aștepta anume pe tine, cu brațele deschise. Cum și când se deschid acele brațe, cât să nu-ți pierzi umbra – aici aflăm *nex*-ul cărții. ■

→ o anumită sete de *altceva*. Totul se rostește în jurul puterii – limitate! – a codului. El se „uzează” fatalmente, în dinamica transculturății, definită de Todorov ca „dobândire a unui nou cod, fără ca cel vechi să fie astfel pierdut”. Însă dualismul configurat astfel nu are cum să sugereze egalizarea celor două forme de viață, în fond, una „de-a gata”, presată, omologată, eventual, de mari *narațiuni legitimize*, o alta provocatoare, *in progress*, mai promițătoare ca *challenge* pentru sufletul poate nemuritor, cum demonstrează filosoful, dar sigur *nomad*, în esența lui. De revizitat, spre pildă, „povestea” părinților fondatori ai Americii. Cultivatul Fred știe toate acestea, și le tot ruminează până la alienare și paranoia, frecvent diagnosticată la cei